„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, на целом табаку, а уторницом на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф.
на по године . . . . . 7 „
на четврт године . . . . . 3 „ 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 „ 20 н.
За Србију
(у сребру.)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин.
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, а за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а предплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад у дунавској улици.
РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви листа у месту могу се добити по 10 новчића у књижари браће М. Поповића.

БРОЈ 183. У НОВОМЕ САДУ, У УТОРАК 21. НОВЕМБРА (3. ДЕЦЕМБРА) 1878. ГОДИНА XIII.

У НОВОМ САДУ 20. новембра.

Гроф Андраши нашао је за добро и целисходно, да ретерира. Повукао је онај поднесак, којег је влада учинила буџетском одбору аустријске делегације у погледу одобрења накнадног кредита због окупационих трошкова. Тиме је признао да је потучен од Хериста и другова му. Да ли је пак тиме одклонио уједно и све непогоде, то је још питање. Огледа се то међу тим и у забуни и нерешителности, која је у владинским круговима после оног случаја у буџетском одбору наступила. Држао се велики крунски савет, где се већало шта ће се и како. Говори се, да ће се сазвати царевинско веће у Бечу, које ће имати берлински уговор да претресе и на знање узме, али још није опредељен дан, у који ће се то веће да састане.

Међутим је грофу Андрашију поглавито до тога стало, да оправдање своје источне политике изложи у делегацији пре, но што би берлински уговор пред бечки сабор дошао. И тако је прошле суботе у буџетском одбору аустријске делегације развио гроф Андраши свој нацрт о својој источној политици.

У томе нацрту после кратког увода прелази гроф Андраши одма да говори о окупацији Босне и Херцеговине. Ствар та дели се на политичну и финансијалну. Што се политичне стране тиче, гроф Андраши разлаже, како је монархија, не принашајући никаквих жртава, а тиме не кршећи ни најмање свога угледа, тек после рата развила један део своје убојне снаге и то на цел, јасно обележену, на окупацију и администрацију Босне и Херцеговине. То уједно значи, да су те две покрајине увучене у сферу ове монархије. Тај чин сам по себи, кад се са прошлошћу сравни, могао би се тумачити у прилог владине политике. Међутим гроф Андраши пристаје свакако, да то још не би био добар знак владине политике, да би се шта више морала осудити она политика, која би у напред тако удешена била, да води присвојењу двеју покрајина јер он и сада као и вазда пре тога држи, да је спас државе у унутарњем развитку, никако пак у спољњем проширењу. Но овде ваља троје просудити: 1. да ли је окупација збиља цел владине политике била, 2. да ли би могуће било без оштећења државних интереса избећи окупацију, и 3. да ли се могла спровести окупација милитарно и политично згоднијим приликама. Што се првог питања тиче, гроф Андраши одлучно побија да је окупација била цел владиној политици. Влада се опет упињала, да ако је и како могуће, одржи турско господство у тим покрајинама, што јасно посведочава реформна нота и одбијање посланства Сумараковљевог, које је смерало, да Аустро-Угарска поседне Босну и Херцеговину, а Русија Бугарску. То посведочава и држање Аустро-Угарске на цариградској конференцији, на које је закључке, ма да су ови мало далеко ишли, пристао гроф Андраши поглавито из тог узрока, да не би иначе Турску потстицао на отпор, који би рат изазвао. И после фијаска лондонског протокола и после ратног огласа од стране Русије, радила је Аустро-Угарска на томе да се мир одржи. Влада је дакле увек противно од оног чинила, што би окупацији водити могло. Становиште је владино било у погледу тих покрајина: да се све избегава, док је воле изгледа за одржање турске власти, што окупацији води, а оног часа пак, како те земље узморају променути господара, морала се окупација озбиљно на око узети.

Што се другог питања тиче, е да ли се могла избећи окупација, ту се гроф Андраши позива на св. стевански уговор, који се мора сматрати свакако као исходиште. Стање Турске тим је уговором било преиначено, с Босном и Херцеговином морало се нешто учинити. Автономија се није могла извести; да се покушала, излегла би се верозаконска и народносна борба, коју ова монархија не би мирно подносила. Да се дозволило оснивање самосталне босанске државе, то би се Далмација у опасност довела. Монархија би истина могла одбити таки нападај, ал с много већим жртвама, но што је окупација потрошила. У Босни имамо позицију, која нам омогућава обрану, а не раздваја нас са суседима. Уз то би при сваком друкчијем преображају комуникација монархије са истоком зависила од Србије и Црне Горе. Па баш да све то не би у опасност доводило интересе монархије, то се и пак морало имати на уму, да се турско господство у тим покрајинама не би одржати могло. Монархија би тиме изложена била опасности југословенске конфедерације, која би искључивала свако пасивно држање. С европског гледишта ваља просудити, да Бугарска не би у Берлину тако скресана била, да нису Босна и Херцегевина осигуране биле; да би читаво дело мира проблематичним постало, чим би се нови немири у Босни појавили и то би изазвало источну кризу на свим линијама. Тад се не би врзло питање око тога, хоће ли Турска Босну изгубити, него хоће ли је са Боспора нестати.

Прелазећи на треће питање, гроф Андраши врло опширно разлаже, како се окупација није могла ни пре ни после предузети, него баш онда, кад је учињена. Да се предузела пре, било би то сигнал за разорење Турске, доцније пак била би скопчана са много већим тешкоћама за монархију.

Најтежа је финансијална тачка. Андраши допушта, да су велике жртве, али и мале суседне нам кнежевине, сама Румунска и Грчка, принеле су веће жртве суделовањем својим при решењу источног питања. Просто мобилизовање целе војске, које се за време рата толико пута захтевало, стало би скупље трипут, него што су окупациони трошкови. Рат би нас финансијално упропастио, а неби другчег резултата постигли, но што је берлински конгрес, и окупација се ипак не би избећи могла.

После тих разлагања о окупацији, гроф Андраши много је говорио о политици берлинског мира. Вредно је напоменути, да Андраши сматра берлински уговор као основу, с које се мора пресуђивати његова политика. Закључци тога конгреса сведоче, да Европа држи, да јој је нужна велика и моћна Аустро-Угарска и да ова монархија при испуњењу свог посланства може рачунати на потпору европску. Владина политика не одступа од традиција, она је добра аустријска и добра мађарска политика — традиција Евђенија савојског и Хуњадија, само с том разликом, што није против Турске управљена.

СВЕЧАНА СЕДНИЦА ЈУГОСЛАВЕНСКЕ АКАДЕМИЈЕ ЗНАНОСТИ И УМЕТНОСТИ

дана 25 новембра 1878.

I.

Беседа председника дра Фр. Рачкога.

Велеучена господо академици!

Високи штовани зборе!

Данас ће вам се предати рачун о радњи наше академије течајем једанаесте године њезина живота. Из тога рачуна видети ћете јасно, да је радња академије остала си у својем правцу досљедна, а раширила се у својем обсегу. Многа су питања, тичућа се језикословља, повести, права и природословља, обрађена и расветљена, нови се извори за наш језик, за повест државну, црквену просветну, књижевну и правну на видик изнесени. Нова је грађа прикупљена за боље упознавање природних одношаја наше домовине.

Обрађујући пак она питања и износећи на светло оне изворе и ону грађу, наша је академија остала и прошле године оним духом надахнута, који је и течајем минуле прве десетине њезине радње оживљивао. Према тому остајући и у делу верна називу своме, те проникнута осведочењем, да си слободна племена словенскога југа могу само у душевној заједници створити за народну просвету доста широку подлогу, једнаком је сусретљивошћу примала научне прилоге односеће се на ма које од њих. С тога уз знанствена истраживања тачућа се Хрвата и Срба наћи ћете учених принесака, који се баве језиком словенским и средњо-бугарским књижевним споменицима.

А ова душевна заједница, колико се она и колебала под притиском дневних размирица, растиће у оном размеру, у којем ће је велики светски догађаји све то више заговарати. Ти пак управо сада куцају великом буком на врати истока, те племена словенскога југа, ако им је народна особност драга, гласно на окуп позивају.

У оквиру тих догађаја, колико им коначни развој данас још нејасан био, два се појава доста бистро помољују: победа наиме хришћанства над исламом и борба између истока и запада за нов поредак у јавним одношајима истока. Први појав подобан је обрадовати свакога искренога човекољуба, јер нам приказује несатариву моћ оних идеја, којим имаде запад своју величину и славу, а исток свој спас и ускрснуће захвалити. Ту су оне, суровом силом са јавности потиснуте, у кругу обитељи и у светишту божјега храма чекале кроз столећа оно доба, када ће се ислам, подржаван само прелазним заносом а лишен унутарње снаге, на светлу напредка растворити. А може бити нема криво ни онај новији духовити повестник, који обзиром на тадање верско и друштвено стање истока суди, да се ислам може сматрати „државном карантеном, у којој су народи од кужила покварености одељени, чекали на боља времена и на дување чистијега поветарца.“ Тој „карантени“ кано да се је конац примакао; а иза ње ступају источни народи на позорницу другим редом у толико, што предње и најодличније место усваја си Словенство, дочим некадањи носилац власти и просвете римско-хеленске заузима нараван а не повлаштен положај.

Онај други појав подобан је напротив узнемирити свакога искренога човекољуба, који у несебичној љубави свих народа назире јамство напредку човечанства; подобан је дозвати у памет неугодне у из прошлости успомене о сукобу између истока и запада, који оставивши у обих жалац мржње и ненависти уродише за обе злим плодом. Судећи наиме по знакови доста очити није неоправдана бојазан, да би запад могао у наше дане пасти напрама истоку у ону погрешку, коју је за хришћанских војна починио, када место да сложно одбије заједничкога непријатеља хришћанске културе стаде исток освајати и намитати му своје друштвене и државне уредбе. А посљедица бијаше та, да се од давна постојавше размирице не само неизгладише и поравнаше, него пооштрише, и да су западне творбе на истоку пале у пљен управо ономе, проти којему се толико драгоцене крви пролило. Већ тада бијаше бистрих духова, који су тај сукоб на источном земљишту сажаљивали добро предвидећи, да се тим измирa истока са западом одгађа на неизвестно далеко време. Један од таквих духова бијаше велики папа Иноценцио III. Он имајући пред очима измирење истока са западом, осуђавао је освајање хришћанскога земљишта на истоку. „Nullus vestrum sibi temere blandiatur — тако пише из Ферентина у јуну г. 1203. војводама крсташким — quod terram Graecorum occupare sibi liceat vel praedari, tanquam minus apostolicae sedi subectam“ (Нека себи нико од вас, узалуд не ласка, да му је слободно освојити или опљачити грчку земљу, која је бајаги мање потчињена апостолској столици). А када је следеће године у марту Цариград ипак пао у руке Латинима, једва је Иноценцио нашао речи, којима би тај чин жигосао и осудио. Предвиђао је од осталих ону жалосну последицу, да ће се сада још већма раширити јаз између истока и запада, особито на црквеном пољу, те се с тога гледишта није ни њему, глави хришћанства, причињало чудновато. „ut Graecorum ecclesia quantum cumque perse utionibus affligatur, ad obedientiam apostolicae sedis redire contemnat, quae in Latinis nonnisi proditionis exempla et opera tenebrarum aspexit, ut merito illos abhorreat plus quam canes“ (да грчка црква, ма колико да је гоне, презире да се опет покори апостолској столици, која (т. ј. грчка црква) је у Латинима видела примере издајства и дела мрака, те их се више гнуша него ли паса.“) По схваћању тога великога Петрова намјестника запад био би имао истоку припомоћи у борби проти заједничкому непријатељу; био би га имао душевно освојити, те неврећајући му народне, државне, црквене и културне особности саставити с њим и утврдити велику душевну заједницу.

А данас могао би запад донети у ту заједницу много драгоцених прилога него ли у оно средње доба, па бити правим препородитељем истока. Јер дочим је тада просвета у истоку и западу држала равновнес; дочим је исток под господством ислама остао скоро непомичан, хранећи се само оставином давнијих стечевина и соком народних предаја; запад се непрекидним трудом прикупљао силну залиху сваковрстна знања и умења, те је по нови начели уредио своје јавне одношаје. Хуманизам и ренансанса, обрт нових светова, реформација и настале борбе за слободу свести, велики преврати државни и друштвени, смели изуми у подручју материјалне културе — све ове мјене у развоју запада ни малд или слабо су се коснуле истока. Тим се још више размако међу обима јаз у просветни одношаји.

Али да се тај јаз што скорије премости, о том настоја ће и сами народи истока; а како су вољни посегнути у ону залиху| западнога знања и умења, дали су већ лепо сведочанство они од њих, кано што Србима, Грцима и Румунима, пође за руком отрести господсва ислама. Па ево и сада гледамо, како једва ослобођени Бугари на гаришту свога дома дижу училишта и просветне заводе; како сваки педаљ ослобођена земљишта на балканском полуотоку одмах се просветној струји драговољно отвара. Запад онда може умирен бити да ће код источних народа у примању његова душевнога поклада, када год буде им га нудио у несебичној накани, наићи на највеће братско сусретање. Но ако би се под плаштем културе носило у источне крајеве туђе господство, бојати се је, да би се оданде на жалост свакога пријатеља братства народа могао чути глас, који се прије шест сто година из усти сдвојних полабских Словена, с којим се с вером љубави народна смрт нудила: „quomodo ergo vacabimus hinc religioni novae . . quibus quotidiana indicitur fuga?“ (како дакле да се одајемо новој вери — кад нам се заказује свакидашње бегање).

Надајмо се, да ће просвећени век наш полагано уклонити сваки заметак новом сукобу између напреднога запада и на нов живот пробуђенога истока; па да култура неће бити каменом смутње него везом међу народи.

Да се културни одношаји запада и истока у том смеру полагано изједначе, у том је послу, господо академица! колико се јужнога Словенства тиче, и завод наш лепа и тешка задаћа допала. Он имаде с једне стране на пољу знаности крви-

---

ЛИСТАК.

У СПОМЕН СТЈЕПАНУ МИТРОВОМ ЉУБИШИ.

Издахну јунак . . . .
А сиње море пљусну о стење,
О крике груди витешке Боке,
Па јој удари ране дубоке!
На мрком стењу суши се влага, —
Ал' не ће суза у српском оку,
Ал' не ће рана, што тишти Боку!
Црна јој туга, још црњу спрема:
Љубише нема!

Нема га више! . . . .
У белој књизи милога Српства
Да црна слова још црња буду,
Да српске гусле, тужније гуде,
Да српско перо сузама пише,
Да српска песма са смрћу дише,
Да нам Златоуст нови не прича,
Да црна туга, црњу нам спрема
Љубише нема!

Издахну јунак . . . .
Усахну сунце небеска блеска,
Уждите свећу нек пламти гори,
Далмација се са душом бори!
Уждите свећу сунца вам нема —
Зар српска нада у гробу дрема?
Стјепану душа небу полеће
Љубише нема, немате ока:
Издише Бока!

Нема га више! . . .
Притисну земља дивско му тело,
Ал' не ће скрити дивску му мис'о!
Рони се бедем гроба му тавна
Ал' тврд је бедем Бока му славна!
Њиме се горди небу се диже
Приче му прича свога Љубише!
У њему Србин слави и слуша
Другог Његуша.

Јован Симеоновић Чокић.

ти пут душевној заједници међу словенски племени балканскога полуотока и помагати им код усвајања и прибављања здрава плода западне просвете, с друге пак стране напрама западу суделовати, да се овај упозна с језиком, с прошлошћу, начином мишлења и осећања тих народа. Ако се наша академија не ма стидити успеха, који је у решењу те задаће постигла прве десетине и којим је другу започела: сме се надати. да ће јој радња у будуће још плоднија бити, јер ће у препороћену и преображену истоку и у помлађеној кроз то народној свести наћи све то чвршће и шире упориште. У тој нади и у поуздању у божји благослов, прелази господо академиц! наш учени завод веселим срцем у дванаесту годину свога деловања.

ДОПИСИ.

У Вел. Бечкереку. (Протопопство.) Од како се у Вел. Бечкереку сташе с премати да бирају тамошњег и окружног проту, учесташе дописи у овоме поштованом листу. Рекао би човек, као да наједанпут оживе та некад чисто српска варош, и да се тамо у добри час из гњилежа и дремежа тргоше оно девет хиљада Срба бечкеречана, који се нечуше ни да су живи за избор посланика на угарски сабор ове године, као на пре три године.

Избор проте бечкеречког заинтересовао је све редом без разлике — толики дописи отуд за ово кратко време (ма и небили од једне исте руке) за доказ томе су.

Које год мало боље на ум узео ни садржај, начин и смер тих дописа, биће без сумње с мотрија како се ту у главном за тим иде да се што већма омаловажи пред светом један од двојице главних кандидата у хатар другоме. Тога ради да богме требало је таки пред свет изнети две партије: једну окрстити назадњачком а другу напреднијом; једног кандидата омаловажити неспособношћу, рабијатством па чак и мргодом и кланцалом од прага до прага бирача — небил тако други кандидат, већ само за то изабран био.

Та двојица главни кандидати је су, као што ће поштовани читаоци већ знати: бечкеречки свештеник Љубомир Панић и бачко-петровоселски Панта Поповић; први је у том чину ето већ преко двадесет година а други тек од преклане.

У поменутим дописима диже дописник, (један из њих више) читаву грају на првога, на Панића, понизи га и поништи толико, да би се човек од чуда морао прекрстити, ко Панића непознаје како могоше бечкеречани таког свештеника до јако трпети и како га подносише три владике, које се за то доба у Темишвару изређаше! Поштованим читаоцима овога листа, који и те дописе прочиташе, знамо да би им досадно било, кад би ми овде читаву „антологију“ још једаред понављали и места у овоме листу тиме запремали. Ми ће мо само толико на то у две три рећи: да је тим побијен пред светом углед једнога од најпримернијих свештеника дијецезе темишварске, и омаловажен Србин и народан човек, и поштовач своје цркве и свога чина — тај свештеник Панић.

И ето то нас подстиче као Србина бечкеречанина, да и ми коју овде рекнемо; а пре свега поштоване читаоце молимо, да нам то не самере нарочито што и после оноликих дописа места ће мо овим у листу да запремимо, које би, да богме пречој којој ствари од веће хасне бити могло.

Зао је то и опак обичај, који се и у нас од некле поткрао и одржао, да се сваком приликом, где се не може одмах са својим смером продрети, без обзирце навали на противника, и удари на њ оружјем без бирања. Не пази се ту, да л се неће наудити самој ствари већма него ли и погрђеном противнику. Мало се то на ум узима: нећел се тим из кола народног потурити човек, који до оног маха срцем и душом за народ живљаше, по могућству жртве принашаше, и у свом чину и звању без прекоран и без мане бијаше.

Зао је то и по богу обичај — и томе ваља што пре лека тражити, ако нисмо злу раде, да се овако мало бројни у земљи овој још и већма поцепамо, омразимо и на ругло туђину будемо.

Панић је свештеник и парох у Бечкереку, као што напоменусмо већ више од двадесет година, а за исто време професор српског језика и књижевности и катихети на данашњој великој гимназији бечкеречкој. Као свештеник скроман и смеран, да му је мало пара међу свештеницима. У богословљу својим трудом и без прекида у савршавањем толико успео и напредовао, да се мало који у нас с њиме у том мерити може. Придикатор је међ најбољима не назадан — приче његове и поуке са амвона толико су омиљене и признате, да би на част служиле сваком узор-свештенику. Панић је Србин у свакој прилици ув народ свој. Док је у Бечкереку било живље свести око народни ствари: приликом избора посланика на угарски сабор, приликом рештаурација магистратских и т. даље. Панић је сваки пут уз народ био и с народом држао, Панић је најпослеи универзитетлија бечки — а универзитетлија није буквараш и т. д.

А ко ма које од овога пориче, нек изађе слободно и чашћу и с именом својим пред свет и нек докаже. А што Панић није коловођа у Бечкереку, то му тек нико неће уписати у зло ил у неквалификацију за проту.

Нити је било, нити ће бити, да у Бечкереку свештеник прота коло води народно.

Ми би рекли, нек свештеник своју цркву гледи и нек народу не смета у пословима и мимо цркве — то ће доста бити у Бечкереку.

Има тамо, хвала богу других самосталних људи, па шта више и Текелиних, и других народних завода некад питомаца, којима би то баш у дужност спадало; ал се ето, жали боже не чује ни да су живи!..

Но ово иде на други лист.

Било би још што шта, које би ваљало одговорити на те дописе бечкеречке. Кад би адет био да се дописници под дописом и подпишу, не би онда требало ни речице на њи одговорити. Читаоци би познали тицу по перју, пак био би мир. Овако пак не питајући ко пише већ само шта се пише — дужност је у оваким приликама и потреба, да се места даде обавештају и друге стране, пак онда нек читаоци суде и пресуђују.

Један бечкеречанин.

□ **Земун** 14. новембра. — (Последња реч дописнику у 177. броју „Заставе“.) Тресу се планине родио се — миш! Како се ова пословица може лепо применути на деловање оних људи, који се у крупним питањима покажу ситни. Наше школско питање није само од месне важности, оно задире у просветни развитак целог народа нашег. Па ипак како се као од беде то питање расправља! Ја сам изнео како мислим о том предмету. Против тога устао је неки дописник у „Застави“ и навео је противно мишљење; али праве доказе и јасне разлоге није изнео у обрану свог мишљења. Разуме се, да г. дописник с обраном, која је зидана на песку није могао постићи ништа, јер празне речи не вреде много, где се траже озбиљни разлози. Но ипак је г. дописник био тако милостив — велика почаст! — те је ставио у изглед, да ће сваког обавестити, ко то од њега тражи. У одговору у 166. броју „Заставе“ тражио сам, да г. дописник растумачи своје негирање. Држао сам да ће г. дописник громом поразити своје начелне противнике. Сад видим, да сам се преварио, јер г. дописник није тако опасан противник. Он ми је одговорио у 177. броју „Заставе“. Али како? Г. дописник боље би урадио, да је мирно седио, него што се брука с оваким одговорима, који ствар не унапређују, него јој само шкоде. Г. дописник оставља на страну начелно питање и одговара на оно, што је личне природе.“ Није ли тиме показао, да му је у целој ствари лично питање, главно питање? Он оставља, да начелно питање какво вештије перо у „Новој Школи“ расправи. Али на што је онда оно разметање у првом одговору, да ће сваког обавестити, а овамо кад га на одговор позову, он бега за грм питања „личне природе“. Свакојако је од потребе, да се то питање осветли свестрано пред скупштином, да би се мнења разбистрила, како би дошли до повољног резултата, а не писали по ћефу, кад је коме воља. Овако ми сад остаје да одговорим, на оно што је г. дописник изопачио из мог дописа.

Дописник тврди: да у допису нема логичних погрешака. Кад неко каже, да у једној скупштини има енерђије, интелигенције, а даље плаче, како смо оскудни на угледним људима — како се то зове? Кад се него јада да у некој скупштини не може да се нађе претседник без да се одреди конкурс са 2—3000 ф. а овамо напред говори о доброј вољи — опет питам, како се то зове? Онде нема интелигенције, дара и енерђије где се јадикује за угледним људима; јадна је она добра воља, где се материјалним добитом маме претседници. зар то онда нису логичне погрешке? Шта он разуме под угледним људима? Ваљда нису они, који имају лепо око и пра фрак. Кад се каже, да има свести, енерђије, дакле све што краси људе у јавном животу, љубопитљиви смо, да знамо, у чему се састоји угледност ако не у тим врлинама. Г. дописник даље каже, да немамо Матице, да нема ко те свесне скупштинаре да предводи. Љуто се вара или хоће да навалице изврће стање ствари кад то говори. Је ли скупштина шест година напредовала? Па за то време душа је скупштине био Миланковић, јер је давао иницијативу. Дакле имали смо матицу, само је штета, што су наоколо — трутови, те не може сама матица помоћи. Не само да се нисмо скупљали око матице, него смо је још нападали; — знак је да је ту војсковођа, само војска не ваља — баш противно од оног што је тврдио г. дописник.

У првом сам допису рекао на примедбу дописникову, да из реда учитеља треба бирати учитеља, да је и Милетић управитељ, па су му ипак дали негодовање. Лако се даје појмити, шта сам хтео тиме да кажем. Но г. дописник није ме хтео разумети. Вели да М. није добио негодовање као управитељ, него као колега. Он је добио негодовање, што није као претседник учитељског збора бранио закључак а председништво тог збора припада управитељу. По мнењу учитеља и г. дописника тим закључуом — реч је о шесторазредној школи — подиже се важност школе. Па кад управитељ ради против тог закључка и добије за то негодовање, знак је да учитељски збор није са њим задовољан. Тако морате о М. мислити ви и ваши једномишљеници, ако хоћете да сте доследни. По себи се разуме да ја овако не сумњам о Милетићу.

Сви велите, да је М. способан за управитеља. Мило ми је, што се бар у томе слажемо. Али кад он има способности за управитеља што сте се у првом допису ватрено заузимали за Нешковића. „Ко је тај, што хоће да конкурише с Н.“ — то су ваше речи. Није ли јасно, да вам није стало до ваљаног управитеља, него до тога да буде Н. управитељ. Г. дописник пребацује да М. није пазио на колегијалитет. Не може ли се из тог изводити, да ће учитељ као управитељ морати увек колегама гледати кроз прсте.

Дописник побија моју тврдњу, да не ће Нешковић безплатно служити тиме, јер ће Нешковић имати за управитељске дужности само шест часова недељно. Ја држим да цео управитељски посао не захтева више од шест часова недељно. Но нека је, као што г. дописник каже. Али коме шест часова награђују, за тог се не може рећи служи безплатно, а још се мање сме истицати „безплатност“ као препорука, јер су досадањи управитељи Миланковић, Руварац и Милетић баш са свим безплатно служили. Јест али г. дописник довикује: ко ће водити ону велику администрацију. Очевидно је, да нам хоће да баца песак у очи. И јесте страшно написати један или два дописа недељно. Што се тиче шесторазредне школе, остајем при том уверењу, да она може добро доћи онима, који оскудевају на средњим школама, а и маса треба просвету. Г. дописник придружује се па каже, да се и они старају за масу а не за господу са шесторазредном школом. Како то? Што онда подижете школу тамо, где господи годи. Што неподижете, као што ми хоћемо, тамо где живи маса народа.

За то што сам ја за шесторазредну школу у горњој вароши — изводи г. дописник, да сам недоследан. Против спајања разреда ја сам у опште из начела; против шесторазредне школе противан сам само за овај случај из целисходности. Ту разлику не познаје г. дописник, кад ми пребацује недоследност. Кад ја тврдим да маси народа може добро доћи шесторазредна школа, онда не само да није противно, него је баш у духу мојих навода, кад тврдим да би бар неког смисла имала шесторазредна школа у горњој вароши, где живи маса народа.

Да смо на чисто. Противан сам спајању, јер је против закона, противно је моралном развитку деце, а и васпитање, као нужни предмети за предавање различити су код мушке и женске деце. Шесторазредној школи противан сам јер месне околности нису уједињене за шесторазредну школу.

Овим завршујем ову полемику. Док се г. дописник не упусти у стварни претрес, не налазим за вредно водити даљу полемику, јер полемика која нема увек ствар пред очима не користи него је од штете. А поштованог г. дописника у име опроштаја молим, да се у будуће у оваким приликама увек сети оне нар. пословице: „Криво седни, али само право реци“.

НОВИ САД 20. новембра. У прошлом броју дописом из Беча саопштили смо погреб Стјепана Љубише, којом је приликом, као што је у допису и наведено, и српски песник др. Лаза Костић своју последњу реч над мртвим Љубишом рекао. К томе је вредно додати, да је баш истога дана, кад је песник свој бол изрицао за непрежаљеним губитком, што подеси српски народ и књижевност, да је истог дана, можда баш истог часа изборни претседник у Тителу објавио победу владиног кандидата.

Издањем штампарије Пајевића у Н. Саду излазе: Животописи славних војсковођа. Прва је свеска изашла под насловом: Порије́кло Зимонића породице и поп Богдан Зимонић војвода гатачки, сабрао Јово Накићеновић, секретар општине ерцегновске.

НОВИЈЕ.

— Из Мостара се јавља, да су некадашње у станичке војводе наименоване за разне званичнике у Херцеговини, и то Дон-Иван Мусић за шефа херцеговачке жандармерије, Богдан Зимонић за кајмакама у Гацком, Радовић за кајмакама у Невесињу.

— Новине пишу, да ће почетком идуће године Угарска морати дићи зајам за своје државне потребе. Влада је узела на око Ротшилд-конзорцију, и већ је канда с њом почела преговарати. Зајам ће се пак дефинитивно углавити с новим угарским министром финансија.

— Стара „Преса“ пише, да се у Бечу тврдо надају, да ће гр. Јул. Сапари бити угарски финанц-министар.

— Репатријисање босанско-херцеговачких бегунаца, започето 9. нов. по рим., свршиће се по речима „Нове сл. Пресе“ ових дана. Бегунаца има свега 101.300, и од њих 83.000 у грађанској и војничкој Хрватској и Славонији, а остало у северној Далмацији. Највише их имаде из бихаћког округа. Бегунци ће добијати храну до краја новембра. Старци и деца враћају се бесплатно на коли. Примају их политичке власти. До сад се при том није догодила никакова несрећа, ван што је код Завељ бура, олуја и снег поморио 3 жене и 7 деце. Власти се труде, да повраћене бегунце васпоставе у старо им стање и имање. Немоћни, који не могу наћи зараде, добијају за сад још 6 нов. дневно и потпору за грађење домова, покућанство и усев.

— Међу управама руском и румунском изродиле се диференције ради границе румунско-бугарске код Силистрије. Због тог су били позвати заступници сила у Цариграду, да тај спор реше. Заступници пак одговорише, да о том немају никакве пуномоћи ни инструкција. На то је руска влада замолила велике силе, да за поменуту ствар опуномоће своје заступнике у Цариграду.

— По једној депеши из Петрограда, која је стигла у Берлин, јавља „П. Л.“, да је ђен. Кауфман из Ташкента позван у руску престоницу, и он већ 5. (17.) о. м. уз пратњу свог ђенералштабног шефа упутио се тамо, где му се надају 6. дек. по рим. С доброг извора чује се, да ће главни заповедник руске туркестанске војске суделовати у великом ратном већу под царевим председништвом. Од закључака тог већа, вели се, зависиће, како ће се Русија држати у инглеско-афганској размирици.

— Као што „Пол. Кор.“ јавља, кнез Лобанов једнако ради на том, да Порта с Русијом углави сепаратну погодбу у духу берлинског трактата. Порта као да ће учинити то, јер се показује вољна, упустити се у преговоре. Руси понудили Порту, да јој у замену за један бугарски крај уступи други, у ком живе Турци; но Порта одбила понуду. — Кругови, који имају додира с руским посланством, мисле, да ће Русија продужење окупације турских области мотивовати тим, што нису изведене наредбе гледе реформа у јевропско-турским провинцијама.

— 5. дек. па рим. долази кнез Горчаков у Берлин, да поздрави цара Виљема.

— Са афганистанског бојног поља јавља се, да је ђен. Браун на џелаллабадском путу извео рекогносковање 10 миља далеко до вароши Хазаруда на реци Кабулу.

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

Г. Ст. Поп. у месту. Како и сами признајете. да сте писали онамо, а ништа не наводите, што би као стварна обрана послужити могло, то мислимо, да она изјава није за јавност.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Књижара браће Јовановића у Панчеву.

У нашој наклади изађоше ове, давно очекиване

НОВЕ ШКОЛСКЕ КЊИГЕ

1.) **Прва настава у вери** (мали катихизис) за I. и II. разред основ. школа, са св. сликама. Од Н. Ђ. Вукичевића. Цена 10 н.

2.) **Кратки катихизис** за III. разред основ. школа, са св. сликама. Од Н. Ђ. Вукичевића, цена 12 н.

Српска школа очекивала је а учитељство наше је давно желило катихизисе православне, који би били од педагога према захтевима најновије методике написани. Па како су сада изашли такви катихизиси из пера г. Вукичевића, препоручујемо их свима г.г. свештеницима, учитељима и школским властима ради набавке у свима школама.

3.) **Упутство за прву наставу** мале деце у вери за родитеље и учитеље. Написао Н. Ђ. Вукичевић, цена 20 н.

Ова књига учи како се наука о вери има наочигледно, просто у облику приповедања предавати. Она је у првој линији учитељима а у другој родитељима, који желе децу своју религиозно-морално за ваљане православне Србе васпитати, намењена.

4.) **Српска нар. основ. школа (дидактика и методика)** од П. Радуловића, цена 60 н.

Књига ова прегледана је и усвојена од в. школског савета као школска књига за српске учитељске школе. Она је осим тога намењена свима онима, који са школом посла имају: свештенству, члановима школског одбора, председницима црк. општина. Како ови ваљају да надзиравају а често и да оцењују школу и пресуђују спорове, који се поводом школе породе, то им ова књига пружа правац и мерило, којима једино своју задаћу тачно и правилно извршити могу. Само они грађани, који ову књигу проуче припомоћи ће, да се одржи школа на висини данашњег захтева а љубав и слога међу учитељима и општинама.

Код свих ових књига дајемо на 10 примерака 1 бесплатно. Књижари добијају уобичајени рабат,

Све наручбине извршујемо најтачније с платом у наточ (per Nachnahme).

У Панчеву 15. новембра 1878.

Књижара браће Јовановића

ПРВА СВЕСКА

ИСТОРИЈЕ ВОЈНИЧКЕ КРАЈИНЕ*)

у 9 штампаних табака изашла је из штампе и цену сам јој на најнижи ступањ спустио, дакле само 60 новч. и ко ми новце са поштанском упутницом пошаље одма ћу му свеску одавде послати. Растуривачи добијају 10 по сто. но поред готовог новца.

У Земуну 4. новембра 1878.

Јустин Милан Шимић.

*) Ова свеска задоцнила се због штампарове погрешке јер ма да сам још пре три месеца у штампу дао и две трећине од пристојбе унапред положио, ипак са тешком муком могох је и сада добити.

РЕД ПЛОВИДБЕ

ПУТНИЧКИ ПАРОБРОДА.

од 1. децембра до даље наредбе.

ИЗ НОВОГ САДА:

у **Земун и Оршаву**: средом, и суботом у 3 сата по подне.

у **Тител**: средом и суботом у 3 сата по подне.

у **Пешту**: уторником и суботом у пола 5 сати по подне.

У Новом Саду 1. дец. 1878. **Оправништво.**

Курс бечке берзе 20. нов. (2. дец.)

Сребро	100.—
Ц. кр. дукати	5.56
Наполеондори	9 31
Немачке марке	57.50

ОГЛАСИ.

Шпецерајска и мешовите роба трговина

М. НИКОЛИЋА

у Сенти

потребује једног млађег спомоћника (доброг детаилисту) који је српском, мађарском и немачком језику вичан, може одмах место заузети. 2—3

КУЋА

у горњем Ковиљу под бр. 45. продаје се из слободне руке. Услови се могу дознати код дра Илије Вучетића адвоката у Новом Саду. 2—3

Објава.

Кр. уг. управа Лутрија у Будапешти отворила је на главном тргу бр. 47. у кући г. Фернбаха лутријску колектуру за срећке лутрија у Будапешти, Сибињу, Бечу и Брну. Ита колектура отпочела је радњу 8. (20.) о. м., те потписана слободна је, објавити то Пошт. публици.

Нови Сад 4. (16.) нов. 1878. 3—3

Кр. угар. лутријска колектура бр. 91.

НА ЗНАЊЕ.

Поштованој новосадској публици.

Доле подписани јављам да сам се у моме локалу „згради народног позоришта“ снабдео с добрим јелом и изврсним пићем, и то сваке врсте, почем су послужитељи неке изгреде правили, како при послуги, тако и наплаћивању, заото сам руковање рада сам у своје руке узео.

У Н. Саду 12. новембра.

С поштовањем

Д. Вељковић

угоститељ у срп. нар. позоришту.

2—2

Одговорни уредник, др. Милан Ђорђевић. Издавалац „Задруга за срп. нар. штампарију.“ Срп. народна задружна штампарија.